
Sesja naukowa "Opera w Polsce w XVII i pierwszej połowie XVIII wieku".

Biuletyn Polonistyczny 13/37, 5-9

1970

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

INSTYTUT BADAŃ LITERACKICH PAN

SESJA NAUKOWA „OPERA W POLSCE W XVII I PIERWSZEJ POŁOWIE XVIII WIEKU”

W dniach 24–26 listopada 1969 r. w Sali Okrągłego Stołu Pałacu Staszica w Warszawie toczyły się obrady Sesji Naukowej, zorganizowanej przez Instytut Badań Literackich, a poświęconej zagadnieniom związanym z historią opery w okresie staropolskim. Po wrocławskim spotkaniu teatralnym w r. 1967 była to druga impreza naukowa o szerszym zasięgu organizacyjnym, a bezpośrednio służąca opracowywanej w Dziale Staropolskim Instytutu monografii dziejów staropolskiego dramatu i teatru.

Założeniami roboczymi Sesji były: 1/ Podsumowanie stanu wiedzy o materiałach do zagadnienia dziejów dawnej opery, więc zarówno ukazanie nowych dokumentów /zwłaszcza tyczących opery władysławowskiej/, jak zorientowanie się w możliwościach ekscerpcji obfitych źródeł do historii opery saskiej. 2/ Inne ważne pytanie – to problematyka dotycząca interpretacji librett, oprawy plastycznej i rekonstrukcji kompozycji muzycznych opery władysławowskiej. 3/ Postawiono wreszcie problem określenia miejsca opery XVII i XVIII w. w życiu artystycznym i politycznym owych czasów, a więc pytano o źródła, o bazę artystyczną, na której opera powstawała, jak również o oddziaływanie opery, wreszcie o kontynuacje takich form życia teatralnego, zwłaszcza po rozwiązaniu opery władysławowskiej.

Sesja zgromadziła historyków literatury, historyków sztuki, teatrologów i muzykologów z Polski i Niemiec. Przebieg jej był następujący.

Dnia 24 XI prof. dr Wł. Tomkiewicz, Warszawa /"Opera władysławowska w powiązaniu ze zjawiskami kultury artystycznej w Polsce"/ – akcentując tezę, że opera była w okresie

baroku, w którym "dyssymulował każdy", sztuką wiodącą, przedstawił szerokie tło znajomości w Polsce muzyki, literatury i sztuk plastycznych oraz ich wysoki poziom w pierwszej połowie XVII wieku. Powstanie opery można uznać za naturalną konsekwencję wielu długotrwałych procesów.

Dr K. T a r g o s z, Kraków /"Osiągnięcia artystyczne teatru dworskiego czasów władysławowskich"/ zaproponowała szereg uściśleń i uzupełnień do swojej publikacji o tym teatrze. Położyła nacisk na miary, które wolno do tego teatru przykładać, zarówno według kwalifikatorów artystycznych, jak i w porównaniu z innymi teatrami operowymi w Europie. Przypomniała raz jeszcze, że opera Władysława IV jest pierwszym stałym teatrem operowym w Europie na północ od Alp, wyprzedzającym operę paryską i wiedeńską.

Mgr A. S z w e y k o w s k a, Kraków /"Forma dramatyczna librett Virgillio Puccitellego i jego propozycje ideologiczne"/ - przedstawiła analizę librett w odniesieniu do wypowiedzi teoretycznych i oper włoskich, wykazała interesujące zależności między treścią ideową librett a oprawą sceniczną, przeprowadziła wreszcie interpretację nowej wersji "platonizmu dworskiego", zwłaszcza w pojmowaniu sensu "amor" i "bellezza".

Prof. dr Wł. C z a p l i ń s k i, Wrocław /"Parę uwag o operze czasów Władysława IV"/ - przedstawił szereg uzupełnień do dotychczasowych konstatacji i opinii o tej operze, tak w referacie, jak i wypowiedziach dyskusyjnych dokładniej wyznaczając jej miejsce w życiu politycznym i dworskim epoki.

Doc. dr Z.M. S z w e y k o w s k i, Kraków /"Marco Scacchiego >Breve discorso sopra la musica moderna<"/ - uwagi o dyskusjach muzycznych prowadzonych przez nadwornego kompozytora Władysława IV uczynił punktem wyjścia do interpretacji problemu wersji muzycznej oper.

Dr N. M i k s - R u d k o w s k a, Warszawa /"Dokumentacja wystroju sceny władysławowskiej"/ - prezentowała swoje badania nad rysunkami G.B.Gisleniego, architekta dworu, związanymi z dekoracjami na uroczystości dworskie i prawdopodobnie z teatrem operowym /rama sceniczna, dekoracja pałacowa, plafon sali teatralnej/.

Doc. dr J. L e w a ń s k i, Warszawa /"Świadkowie i świadectwa sukcesów opery władysławowskiej"/ - przedstawił niedostatecznie dotąd wykorzystane źródła, wskazał na możliwości nowych konstatacji w zbiorach włoskich, zwłaszcza dotyczących kapeli królewskiej, życia dworu oraz działalności V.Puccitellego.

Doc. dr W. R o s z k o w s k a, Wrocław /"Teatr operowy Sobieskich /1691-1726/. Między Warszawą, Rzymem a Wrocławiem"/ - zajmowała się zagadnieniami późniejszych dziejów kultury muzycznej i opery w Polsce oraz z Polską związanej, a także udziałem słynnych kompozytorów i dekoratorów w tych imprezach.

Dr M. P e r z, Warszawa /"Materiały do dziejów muzyki i opery na dworze Stanisława Rzewuskiego"/ - przedstawił nowe materiały informujące o sporadycznych imprezach operowych i o budowie teatrów na ziemiach południowo-wschodnich Rzeczypospolitej w latach ok. 1726-1732.

Prof. dr H. W o l f f, Lipsk /"Typologia muzyczna opery włoskiej w latach 1600-1750"/ - zobrazował przemiany stylistyczne i założenia koncepcji muzycznej oper w zajmującym nas okresie, wskazując na możliwość analogicznych rozwiązań stylowych w operach grywanych w Warszawie. Referat był ilustrowany dźwiękiem.

W dniu 26 XI dr W. R e i c h, Drezno /"Dawna opera drezdeńska na tle życia artystycznego i muzycznego"/ - omówił wielorakie formy parateatralne, więc pochody, widowiska, festyny, ognie sztuczne, kantaty, które stanowiły zaplecze dla właściwej działalności operowej.

Doc. dr A. C h o t k o w s k i, Warszawa /"Repertuar muzyczny Opery Saskiej w Warszawie"/ - scharakteryzował cechy stylowe oper grywanych u nas oraz intermezzów muzycznych.

Dr K.H. V i e r t e l, Lipsk /"Znaczenie J. A. Hassego wśród współczesnych"/ - przedstawił przede wszystkim problem wyrażania afektów w operze saskiej, wskazując na interesujące źródła i sugestie teoretyczne w tym zakresie.

Dr G.Rudloff H i l l e, Drezno /"Budowie i wystrój teatrów Drezna w XVII i w XVIII wieku"/ - rozwinęła szeroki obraz budynków, sal, urządzeń scenicznych opery saskiej i scharakteryzowała całość tego repertuaru operowego, którego tylko część docierała do Warszawy.

Uczestnicy Sesji zostali zaproszeni przez Warszawską Scenę Kameralną na spektakl opery G.F. Telemanna "Pimpinone", którą wystawiono specjalnie z tej okazji w Teatrze Starej Pomarańczarni w Łazienkach.

Instytut Badań Literackich wspólnie z Biblioteką Narodową w Warszawie i przy współudziale Sächsische Landesbibliothek w Dreźnie, którą reprezentował i oficjalnie, i merytorycznie /uczestniczył w opracowaniu scenariusza i transport obiektów/ dr W. Reich, zorganizował w dniach 26 XI - 6 XII w salach Biblioteki Narodowej wystawę nt. "Opera w Polsce w XVII i XVIII wieku". Wystawa miała na celu prezentację materiałów bezpośrednio związanych z referatami przedstawianymi na Sesji. Zgromadzono na niej po raz pierwszy możliwie kompletny materiał źródłowy do opery władysławowskiej, liczne sztychy, plany i archiwalia ze zbiorów niemieckich. Obiekty eksponowane na wystawie zostały przez Bibliotekę Narodową sfotografowane bądź zmikrofilmowane i pozostaną jako narzędzie dalszych prac.

Przedstawiono więc na wystawie opery włoskie wystawiane dla królów Wazów, dokumentację do teatru operowego warszawskiego w pierwszej połowie XVII w. wraz z próbą makiety, różne relacje o spektaklach, w osobnej gablocie dokumenty związane z V. Puccitellim i jego portret, sztychy gdańskie z r. 1646. Liczne sztychy i druki informowały o widowiskach parateatralnych w Dreźnie. Eksponowano wszystkie istniejące libretta oper pierwszej połowy XVIII w. i reprodukcje wszystkich sztychów przedstawiających dekoracje. Zgromadzono wszystkie istniejące libretta oper grywanych w "Operalni saskiej" w Warszawie. Przedstawiono też sprowadzone z Archiwum Drezdeńskiego i bibliotek krajowych plany budynku i plany sytuacyjne Operalni. Oprócz sztychów przedstawiających dekoracje, m.in. słynnego dekoratora i architekta G. Galli Bibiena, pokazano portret słynnej tancerki Duparc. W osobnych gablotach wywieszono polskie przekłady oper wystawianych w Warszawie, echa opery saskiej na scenach szkolnych i libretta grane jako dramaty w kolegiach, wreszcie libretta oper grywanych w XVII i XVIII w. poza Warszawą, a więc na Litwie, w Gdańsku i Elblągu.

Przewidziana jest publikacja wszystkich prac wygłoszonych na Sesji, jak również szczegółowy katalog wystawy z możliwie kompletnym aparatem ilustracyjnym.

Doc. dr Julian Lewański

KONFERENCJA NAUKOWA POŚWIĘCONA PROBLEMATYCE SOCJOLOGII LITERATURY

Konferencja poświęcona zagadnieniom socjologii literatury została zorganizowana w dniach 12-14 stycznia 1970 r. z inicjatywy Pracowni Poetyki Historycznej Instytutu Badań Literackich PAN. Oprócz polskich teoretyków literatury w Konferencji udział wzięli również literaturoznawcy z Bratysławy - prof. František Miko, doc. Peter Liba i dr Anton Popović, oraz z Pragi - dr Ladislav Gavlik.

W centrum uwagi referentów i dyskutantów znalazły się problemy, których znaczenie i aktualność poznawcza dla współczesnej nauki o literaturze jest dostrzegana, doceniana i dyskutowana. Analizy socjologiczne zjawisk literackich, a w szczególności konkretnych tekstów literackich, zaczynają być pojmowane bardzo rozległe i obejmują coraz częściej zagadnienia z pogranicza nauki o literaturze i nauki o kulturze, teorii komunikacji językowej i literackiej, teorii komunikacji masowej, semiologii i innych dyscyplin. Można mniemać na podstawie wygłoszonych tekstów, iż organizatorom Konferencji nie była obca świadomość pogranicznego, przekrojowego charakteru badań w dziedzinie socjologii literatury. Potwierdza to różnorodność i wieloaspektowość odczytanych i przedyskutowanych prac. Na konferencji wyłoniła się możliwość połączenia wielu metod i wielu punktów widzenia w badaniu jednego przedmiotu: literatury, której wpływu na życie społeczeństw nie jesteśmy w stanie przecenić.

Ogółem na Konferencji wygłoszono dwanaście referatów^x:

1. Janusz Sławiński - Socjologia literatury i poetyka historyczna
/Warszawa/
2. Roman Zimand - Co mogłoby być przedmiotem socjologii literatury?
/Warszawa/
3. František Miko - Metajęzyk analizy tekstu literackiego
/Bratislava/

^x Tytuły referatów podane są nie w kolejności ich wygłoszenia, lecz w porządku problemowym.